

**ФАКУЛТЕТ ЗА ТУРИЗАМ И БИЗНИС ЛОГИСТИКА
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП**

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД НАУЧНО-СТРУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА**

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“**

Штип, 2016

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Факултет за туризам и бизнис логистика

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД НАУЧНО-СТРУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЈА**

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“**

Штип, 28.05.2016

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис
логистика

Уредници:

Проф. д-р Никола Димитров
Доц. д-р Дејан Методијески

Организациски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Доц. д-р Дејан Методијески
Асистент докторанд м-р Душица Санева
Асистент докторанд м-р Оливер Филипоски
Асистент докторанд м-р Кристина Ковачевиќ
Асистент докторанд м-р Наташа Колевска
Асистент докторанд м-р Душко Јошески

Програмски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Нако Ташков
Проф. д-р Златко Јаковлев
Проф. д-р Цане Котески
Проф. д-р Мичо Апостолов
Доц. д-р Дејан Методијески
Доц. д-р Марија Магдинчева Шопова
Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова

Печати:

2-ри Август, Штип

Тираж:

100

Дизајн на корица:

Доц. д-р Дејан Методијески

Фотографии за корица:

М-р Васко Златковски

Техничко уредување:

Доц. д-р Дејан Методијески

Лектор:

Вангелија Цавкова

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

616.314-08(075.8)

616.314-74(075.8)

НАУЧНО-стручна конференција "Состојби и перспективи во
туризмот, економијата и бизнис логистиката во Република
Македонија" (2016; Штип)

Зборник на трудови од научно-стручна конференција "Состојби
и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката во
Република Македонија", Штип 28.05.2016 [Електронски извор]
[уредници Никола Димитров, Дејан Методијевски]. - Текст во PDF
формат, содржи 215 стр., илустр.. - Штип : Универзитет "Гоце
Делчев", Факултет за туризам и бизнис логистика, 2016
Начин на пристап (URL): <http://is.ugd.edu.mk/>. - Наслов преземен
од екранот. - Опис на изворот на ден 18.07.2016

ISBN 978-608-244-313-3

1. Гл. ств. насл.

а) Туризам - Економски прилики - Македонија - Собири

COBISS.MK-ID 101453578

СОДРЖИНА

УЧЕСНИЦИ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА	6
ПРЕДГОВОР ОД УРЕДНИЦИТЕ	15
ЕКОНОМИЈА И БИЗНИС ЛОГИСТИКА	17
СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ, ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	
Никола Димитров	18
ОРГАНИЗАЦИЈА НА НАУЧНИ И СТРУЧНИ КОНФЕРЕНЦИИ И НИВНИОТ ПРИДОНЕС ВО НАУКАТА	
Дејан Методијески, Душица Санева.....	26
ОСНОВНИ ПОСТАВКИ НА МЕНАЏМЕНТОТ НА СИНЦИР НА СНАБДУВАЊЕ И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА	
Мичо Апостолов, Лилјана Здравковска, Наташа Апостолова.....	36
ЛОГИСТИЧКИОТ МЕНАЏМЕНТ ВО ФУНКЦИЈА НА ТУРИСТИЧКИТЕ ДЕСТИНАЦИИ	
Христина Филипоска, Оливер Филипоски	48
ПРИМЕНА НА TQM (TOTAL QUALITY MANAGEMENT) СИСТЕМ ВО КОМПАНИИ	
Александра Ташевска	58
ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМИ	
Моника Станковска	65
СОСТОЈБИ И МОЖНОСТИ ЗА РАЗВОЈ НА МАЛИОТ БИЗНИС ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	
Марија Магдинчева Шопова, Магдалена Мицева	75
ПРЕТПРИЕМАЧКА ИНИЦИЈАТИВА И РАЗВОЈ НА ЗДРАВСТВЕНИОТ ТУРИЗАМ НА ПОДРАЧЈЕТО НА ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА, БОГДАНЦИ И ДОЈРАН	
Марија Магдинчева Шопова, Симона Савиќ, Убавка Вегова	87
ПРЕТПРИЕМАЧКА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	
Марија Магдинчева Шопова, Љупка Атанасова, Вера Митровска.....	96

ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЛСТВО.....	106
УСЛОВИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ГРАДОВИТЕ ШТИП И КОЧАНИ И НИВНАТА ОКОЛИНА	
Златко Јаковлев, Цане Котески, Дарко Шпиртов.....	107
МОЖНОСТИ ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА ВО ПООДДЕЛНИ ПЛАНСКИ РЕГИОНИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	
Андреа Златковска, Јулијана Саздова	113
ТУРИСТИЧКИ ЗНАМЕНИТОСТИ ВО СЕВЕРОИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА МАКЕДОНИЈА	
Цане Котески, Златко Јаковлев, Драгана Солтировска .	126
ПРОЦЕСНИ ИНОВАЦИИ ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО	
Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова	139
НАТУРИЗМОТ КАКО ДЕЛ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ ТУРИЗАМ	
Златко Јаковлев, Благица Арнаудова, Цане Котески.....	145
МЕНАЏМЕНТ НА УСЛУЖНА ДЕЈНОСТ	
Златко Јаковлев, Цане Котески, Душица Матета Гигова	152
ПРЕЗЕНТАЦИЈА И АНАЛИЗА НА ДЕЛ ОД ПУБЛИКУВАНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ ВО ПЕРИОДОТ 1954 – 1979 ГОДИНА И НИВНАТА УЛОГА ВО ПРОМОЦИЈА НА ТУРИЗМОТ ВО МАКЕДОНИЈА	
Никола Димитров, Методи Чилиманов	160
КРАТОК ОПИС НА ОСОГОВСКИОТ РЕГИОН	
Нако Ташков, Илија Милосовски.....	182
ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА НА МАНАСТИРСКИТЕ КОМПЛЕКСИ ВО ПЕЛАГОНИСКИОТ РЕГИОН	
Љупчо Јаневски, Науме Мариноски	186
ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ НА ОПШТИНА ЗРНОВЦИ	
Нако Ташков, Ивана Ананијева, Симона Атанасова.....	204

УСЛОВИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ГРАДОВИТЕ ШТИП И КОЧАНИ И НИВНАТА ОКОЛИНА

Вонр. Проф. д-р Златко Јаковлев, Вонр. Проф. д-р Цане Котески,
Дарко Шпиртов

zlatko.jakovlev@ugd.edu.mk¹

cane.koteski@ugd.edu.mk²

darko.spirto17891@live.com³

Апстракт:

Туризмот во источниот регион на Република Македонија е доста развиен, но некои од туристичките места не се доволно опфатени и не се доволно промовирани за развој на туризмот. За добро развиено туристичко место во Источниот регион можеме да кажеме дека е градот Берово и околината со сите негови атракции. Во нашиот труд, ние ќе ги опфатиме перспективите и условите за развој на источниот регион во градовите Штип, Кочани и нивната околина и ќе се обидеме да ги презентираме туристичките атракции кои ги нудат овие прекрасни места кои имаат потенцијал за развој на туризмот.

Анимацијата е една од најважните сегменти за развој на туризмот. Анимацијата е сплет на спортско - рекреативни, културно - забавни и излетнички содржини и активности, кои посетителите ги мотивираат активно и динамично да партиципираат во нив за време на туристичкиот престој.

Клучни зборови: развој, туризам, услови, анимација, туристички атракции

Вовед:

Хотелиерството и ресторатерството во Штип датира многу оддамна. Штип како центар на источна Македонија е еден од поголемите градови во Македонија и затоа има голема развиеност на угостителските објекти и бизнис туризмот. Сите знаеме дека во Штип има повеќе антропогени туристички вредности како што се археолошкиот локалитет Баргала и археолошкиот локалитет Исар. Во градот се одржуваат разни манифестации како што се познатиот музички фестивал Макфест, Штипското културно лето, Штипската пастрмајлијада и други. Исто така во Штип е и позната бања „Кежовица“ која по лековитост е втора во Европа. Бидејќи велиме дека Штип е голем град и угостителството и туризмот е добро развиено се одразува на тоа што пред четири години во Штип се отвори и Универзитет „Гоце Делчев“ каде што се има на располагање многу факултети со што им овозможува на учениците да студираат во близина на своите места а да не патуваат на подалечни дестинации. Штип има многу ресторани и неколку хотели за сместување на гостите (туристите) и за бизнис клиентите каде што можат да се сместат. Исто така во Штип има и интернат и студентски дом каде што се сместуваат студентите и учениците од другите градови со што и од таму се добива голем профит во туризмот и угостителството.

Во Штип постојат три поголеми хотели кои се добро опремени и се соодветни за сместување на странски туристи, бизнисмени и гости кои сакаат да уживаат во туристичките предели на градот и околината и кои сакаат да го разгледат градот подетално.

1. Услови и перспективи за развој на туризмот во Штип и околината

Како што и напоменавме погоре во нашиот труд, Штип е доста интересен град за развивање на туризмот и угостителството но негови слаби страни се тоа што нема езеро, море, ниту пак планина за да го развие летниот и зимскиот

туризам. Со тоа можеме да кажеме дека на Штип му останува само алтернативниот туризам и вонсезонската работа. За да се добијат услови и перспективи за развој на туризмот во Штип потребно е стручен и професионален кадар од сферата на туризмот да направи добар план за промоција и рекламирање на културните и антропогени богатства кои ги има во Штип.

Анимацијата е една од најважните сегменти за развој на туризмот. Анимацијата е сплет на спортско - рекреативни, културно - забавни и излетнички содржини и активности, кои посетителите ги мотивираат активно и динамично да партиципираат во нив за време на туристичкиот престој.¹

1.1. Антропогени карактеристики во Штип

Археолошки локалитет Исар

Исарот се наоѓа во југозападниот дел на Штип, помеѓу реките Брегалница и Отиња, тој се протега во должина од 350 м, а од коритото на Брегалница се издига до 150 м. Во нивото на речното корито на Брегалница откриен е средновековен тунел, познат од народните преданија. По многубројните неуспешни обиди за освојување на тврдината, војниците кои логорувале покрај Брегалница од западната страна на градот забележале дека под тврдината од под карпите на речното корито излегуваат шатки а потоа и луѓе од посадата на градот.

Тунелот бил користен за тајно снабдување со вода за жителите на тврдината, а истовремено служел и за воени потреби. Бил граден уште во античко време а останал во употреба се до средниот век.²

Археолошки локалитет Баргала

Баргала се наоѓа во близина на селото Долен Козјак, 12 км одалечено источно од градот Штип. Баргала порано бил град – тврдина која имала неправилна правоаголна форма со должина од 250 м и ширина од 150 – 180 м. Во контекст на горенаведеното, во оваа прилика ќе нагласиме дека на локалитетот Баргала се истражени и заштитени следните пунктови кои ги

¹ Јаковлев, З., (2010), Анимација во туризмот, Богданци, стр.17

² http://zvonkobeldedovski.com/?page_id=33

исполнуваат сите услови за нивна презентација пред културната и научната јавност: ансамлот на Епископската базилика, Епископската резиденција, Северозападниот градски бедем со главната порта (Принципалис), североисточниот одбранбен ѕид со порта, Градската цистерна, дел од Станбениот комплекс, Градската базилика и раносредновековната црква Св.Ѓорѓи. Градот Баргала егзистирал од IV век до првата деценија на VII век.³

1.2. Бања Кежовица

Кежовица или Штипска Бања претставува македонски спа центар кој се наоѓа на десниот брег на реката Брегалница, на околу 2км југозападно од центарот на Штип, на излезот од Ново Село, кое е споено со овој град, на меѓусебна оддалеченост од околу 300м се наоѓаат појавите на термоминералните води.

1.3. Други атрактивни локации во Штип

Да почнеме со местата кои ќе ги посетат туристите кои би дошле во Штип за да видат каква туристичка дестинација е Штип и каков туристички производ ние ќе им понудиме:

Месноста „Суитлак“, Музејот во Штип, Бизистенот во Штип, Ново Село, Црквата св. Никола, Црквата св. Богородица во Ново Село, и сл.

Исто така во Штип постоат и повеќе манифестации од кои најпознати се „Штипската Пастрмајлијада, Штипско Културно Лето“, „Макфест“, „22 Март денот на пролета“ и др.

2. Услови и перспективи за развој на туризмот во Кочани и околината

Кочани се наоѓа во непосредна близина на градот Штип на 35 км оддалеченост. Кочани ја завзема северната страна на Кочанската Котлина и го зафаќа просторот од двете страни на Кочанска Река. Градот има јужна поставеност во однос на 2252 метри високите Осоговски Планини, а 8 км јужно од Кочани плодното Кочанско поле завршува и почнува планината Плачковица. Во близина на Кочани се наоѓа исто така и познатиот туристички центар Пониква, до кој можете да стигнете по асфалтират пат во одлична состојба, долг околу 20 км.

³Раскажување за предметите во Баргала од страна на обезбедувач на објектот, и мое сваќање и прераскажување.

Овде туризмот може да се развие многу повеќе бидејќи има подобри услови и перспективи за негов развој со самото тоа што има планини во непосредна близина, котлини и вештачкото езеро на браната Градче.

2.1. Туристички атракции во Кочани

Езерото и браната Градче

Езерото Гратче е познат туристичко-рекреативен центар со хотел и два угостителски објекта. Релацијата од Кочани до езерото Гратче е омилена пешачко-рекреативна зона за кочанци.⁴

Спортско рекреативен центар „Пониква“

На 20 км северно од Кочани, во преградите на Осоговските Планини, на 1580 м надморска височина, во предел со густа букова шума и разновидна вегетација, се наоѓа туристичкиот локалитет Пониква, со повеќе сместувачки капацитети и спортски објекти. Природните убавини, еколошки чистата средина и поволната клима, се одлични предуслови за голема посетеност. Пониква е најпосетена во зима, а за љубителите на белите спортови на располагање се два ски-лифта и сноу-борд патека.

Хотели и мотели во Кочани

Кочани располага со пет хотели „Але-дар“, „Филипов“, „Национал“, „Ледер“ и „Градче“, од кои три се со категорија три ѕвездички. Според бројот на леглата, хотелот „Гратче“ е најголем – има 60 легла.

Во Кочани има шест мотели: „Мице“, „Етно караула“, „Осоговски бисер“, „Осоговски конак“, „Дончо“, од кои четири се на Осоговските Планини, еден во Тркање и еден во Оризари. Најмногу легла – 80, има во мотелот „Дончо“ во Оризари.⁵

Заклучок:

Според можностите кои ги имаат овие два градови Штип и Кочани и нивната околина, можеме да кажеме дека услови и перспективи за развој на угостителството и туризмот на овие две места во Источниот Регион на Република Македонија има.

Штип како еден од по развиените индустриски градови и поголеми градови во Република Македонија изобилува со големо културно – историско

⁴http://www.kocani.gov.mk/gragjani/index.php?action=lokaliteti_Detail&p=3

⁵http://www.kocani.gov.mk/gragjani/index.php?action=ugostitelски_kapaciteti

богатство. Во Штип и неговата близина можеме да ги видиме двата археолошки локалитети „Баргала“ и „Исарот“, бањата „Кежовица“ која е една од подобрите бањи на Балканот по лековитост на водата, градската црква „Св. Никола“, црквата „Св. Ѓорѓи“ на Баргала, црквата „Св. Богородица“ во Ново Село, месноста „Суитлак“, Мирјанината црква која ја посетуваат сите граѓани за време на празникот Св. Недела и др. Штип исто така има и некои поважни манифестации во текот на годината како што се Штипска пастрмајлијада, Макфест и сл.

Кочани е едно од помалите градови во Македонија но е доста развиено во пределот на туризмот бидејќи има повеќе туристички атракции како што се Браната и Вештачкото Езеро „Градче“, Пониква и одмаралиштето на МВР за зимните денови, Осоговските планини, Кочанската котлина, Општината Зрновци која е во непосредна близина и сл. Исто така постои и манифестација која е наречена „Денови на оризот“.

Референци:

1. Д-р Мариноски, Н. (2008), Основи на туристичка теорија и практика, Охрид
2. Вонр. проф. Д-р Јаковлев, З. (2011), Анимација во туризмот, Штип
3. Вонр. проф. д-р Златко Јаковлев, М-р Тања Ангелкова (2011) Слободно време и алтернативен туризам (авотризирани предавања – скрипта за интерна употреба)
4. Јаковлев, З., (2010), Анимација во туризмот, Богданци
5. Koteski, Cane and Dimitrov, Nikola and Jakovlev, Zlatko (2014) *Opportunities for development of spa tourism in R.Macedonia*. LAP Lambert Academic Publishing, Deutschland/Germany. ISBN 978-3-659-58922-5
6. Вонр. проф. д-р Котески Ц., Меѓународен Туризам, интерна скрипта за факултет за туризам и бизнис логистика – Гевгелија,
7. <http://zvonkobeldedovski.com/>
8. <http://www.kocani.gov.mk/>
9. <http://www.stip.gov.mk/>